

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2018 жылғы «__» _____
№__ бұйрығына 46-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2011 жылғы «29» желтоқсандағы
№ 543 бұйрығына 46-қосымша

**Балалар көркемөнер мектептері және балалар өнер мектептерінің
мектепке дейінгі бес-алты жастағы балалар үшін дайындық сыныбының
пәндері бойынша білім беру бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Балалар көркемөнер мектептері және балалар өнер мектептерінің мектепке дейінгі бес-алты жастағы балалар үшін дайындық сыныбының пәндері бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) мектепке дейінгі бес-алты жастағы балалар үшін дайындық бөлімінің пәндеріне оқытудың мақсатын, оқыту нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Осы Бағдарламада келесі түсініктер қолданылады:

1) акварель – сумен араластыратын бояу; осындай бояулармен орындалған жұмыстар;

2) батик – көп түсті матаны жасау техникасы;

3) бейнелеу өнері – көру қабілеті арқылы және көзге көрінетін әлемнің жазықтықтағы және кеңістіктіктегі бейнесін құруға байланысты өнер;

4) графика – жазықтықта бейнелеуге байланысты бейнелеу өнерінің түрі;

5) гуашь – мөлдір емес, сумен араластыратын бояу;

6) жанр – бейнелеу әлемінің мейлінше маңызды қасиеттері мен көріністерінің байланыстарын көрсететін жалпы түсініктер, шығарманың фольмальді және мазмұнды ерекшеліктерінің жиынтығы;

7) кескіндеме – шынайылықты мейлінше толық және өмірдегідей көрсететін картиналардан, кескіндемелік кенептерден құралған бейнелеу өнерінің түрі;

8) композиция – суретшінің ойын мейлінше түсінікті ететін және әсерлейтін көркем шығарманың мақсатты құрылымы;

- 9) көлеңке – натураның мейлінше жарық аз түсірілген бөлігі;
- 10) көмір – ағаштың белгілі бір түрлерін жағу арқылы немесе арнайы көмір массасынан тығыздалып (тығыздалған көмір), өсімдік желімімен желімделіп дайындалған қара жіңішке шыбық тәріздес сурет салуға арналған материал;
- 11) натура — суретші салып жатқан кезінде алдында тұратын адамдар, заттар және көріністер;
- 12) натюрморт –заттар тобын (жемістер, жемістер, гүлдер, құлаған құс немесе тұрмыстық заттар) суретшінің композициямен қоюы және суретте көрсетуі;
- 13) нобай – есте сақтау жады немесе натура бойынша жүйрік және жылдам орындалған графикалық, кескіндемелік және мүсіндік бейне, қолды немесе көзді жаттықтыру үшін немесе ағымдағы жұмысқа қажетті қосымша материалды жинақтау мақсатында орындалады;
- 14) пастель – сыртқы қабығы жоқ түрлі-түсті қарындаштар, бояулы ұнтақтан әзірленген немесе осы қарындаштармен орындалған кескіндемелік шығарма;
- 15) пейзаж – табиғатты бейнелеуге арналған бейнелеу өнерінің жанры;
- 16) перспектива – кескіндемеде, графикада кеңістікті жеткізу;
- 17) портрет – белгілі, нақты адамды белгілеуге арналған бейнелеу өнерінің жанры;
- 18) пропорция – тұтастықтың белгілі сипатына сәйкес келетін заттар формаларының, бөліктері көлемінің қатынасы;
- 19) ритм – тұтас шығарманың қалыпты, заңдылықты құрылуына алып келетін элементтердің алмасуы, өлшемділігі;
- 20) сангина – орамал түрінде әзірленетін, қызыл-қоңыр түсті сурет салуға арналған материал;
- 21) сәуле – натураның жарық түсірілген бөлігі;
- 22) сәуле күші – заттың тонының басқа заттарға қарағанда жарығырақ болу дейгейі;
- 23) сурет – жазықтықта сызықтардың, штрихтардың, сәуле мен көлеңкелі дақтардың көмегі арқылы сызылған графиканың, бейненің негізгі түрі;
- 24) суреттемелер – мейлінше маңызды жұмыс үшін немесе жаттығулар үшін материал жинау мақсатында орындалған, натураға қарап салынатын сурет;
- 25) сурет технологиясындағы қарындаш – сурет салуға арналған материал немесе таяқша түріндегі және әдетте ағашпен қапталған арнайы бояйтын заттар түріндегі құралдар;
- 26) сұлба – контурдың ішінде бөлшектері жоқ, заттардың көлеңкелі профиль ретіндегі бейнесі;
- 27) фактура – туынды бетінің сипаттамасы;
- 28) штрих – қолдың бір қимылымен орындалатын және көлемді жеткізуге арналған сызық;

29) эскиз – мейлінше ірі жұмысқа дайындық нобайы болып табылатын көмекші сипатындағы көркемдік шығарма.

3. Бағдарламаның мақсаты: бейнелеу өнері сабақтарында алған білім, білік және дағдылары негізінде балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасау.

4. Бағдарламаның міндеттері.

Оқыту:

1) сурет салу техникасы, илеу және сәндік-қолданбалы өнердің алғашқы дағдыларын меңгеру;

2) әртүрлі материалдар мен құралдарды пайдаланып, бейнелеу тәсілдерін меңгеру;

3) көркемдік-бейнелеу мәнерінің құралдарымен танысу.

Дамыту:

1) оқу, шығармашылық көркемдік қызметі дағдыларын дамыту;

2) есте сақтау жадын, байқампаздықты, қисынды ойлауды, моториканы, әсемділікті, қолдардың икемділігін және көз өлшемінің нақтылығын дамыту;

3) топта бірге жұмыс істеуді қамтамасыз ететін коммуникативтік білік және дағдыларын дамыту.

Тәрбиелік:

1) қоршаған әлемге шығармашылық, жасампаздық көзқарасын тәрбиелеу;

2) эстетикалық, көркемдік талғамды және гармония сезімін тәрбиелеу;

3) орындаушылықты, жинақылықты, ұқыптылықты тәрбиелеу.

5. Бағдарламаны меңгеру мерзімі – бір жыл. «Сурет салу», «Сәндік-қолданбалы өнер», «Илеу» пәндеріне оқыту уақытының көлемі осы бұйырықтың 2-қосымшасында көрсетілген балалар көркемөнер мектебінің үлгілік оқу жоспарына сәйкес анықталады.

6. Оқыту топтық формада іске асырылады. Топтағы білім алушылардың сандық құрамы – кемінде 8 адам және 15 адамнан көп емес.

2-тарау. Білім беру процесін ұйымдастыру, оқытудың тәсілдері мен әдістері

7. Оқу пәнінің мақсаты тұлғалық, танымдық, коммуникативтік және әлеуметтік дамытудың негізгі міндеттер жүйесі арқылы іске асырылады. Оқытудың мазмұны оқу процесінде қалыптасатын іс-әрекет тәсілдерімен, көркемдік шығармашылықпен араласу формаларымен байланыста іске асырылады.

8. Бағдарламаның ерекшелігі білім алушылардың бейнелеу, көркемдік-құрастыру қабілеттерін, ерекше ойлауын, шығармашылық даралығын дамытуға бағытталуы.

9. Пән дәстүрлі оқытуға, әр білім алушыға жеке-сараланған тәсілмен оқытуға, көркемдік-бейнелі ойлауын дамытуға, балалардың рухани және

мәдени құндылықтарды меңгеруіне, ерте бала жасында бейнелеу өнері саласындағы дарынды балаларды анықтауға бағдарланған.

10. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды.

11. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу қағидаттары:

1) балалардың табиғи қабілеттерін дамытудағы біртіндеушілік;
2) көркемдік шығармашылықтың даму ерекшеліктерін меңгерудегі қатаң жүйелілік;

3) сабақтардың жүйелілігі және ұдайылығы;

4) оқу процесінің мақсаттылығы.

12. Бағдарлама өнер мен өмірдің өзара байланыс жүйесі туралы тұтас түсінікті қалыптастыруға жағдай жасайды, балалардың өмірлік тәжірибесін, қоршаған шынайылықтан нақты мысалдарды кеңінен тартуды қарастырады. Бақылау және қоршаған шынайылықты эстетикалық сезіну негізінде жүргізілетін жұмыс балалардың Бағдарлама материалдарын меңгеруінің маңызды шарттары болып табылады.

13. Бағдарлама дарындылығы, дайындығы және жалпы дамуы түрлі деңгейдегі балаларға арналған. Педагог бейнелеу өнері бойынша білімді меңгеруде қолжетімділікке, сатылылыққа және жүйелілікке ерекше көңіл бөледі.

14. Бағдарлама білім алушының жеке тұлғалық қасиеттерін дамытуға ықпал ететін:

1) бейнелеу, сәндік көркемдік қызметіндегі білімді меңгеруі;

2) бейнелеу өнері және қолданбалы шығармашылық саласындағы терминдерді меңгеруі;

3) оқу материалдарымен жұмыс істеу білігін меңгеруге;

4) білім алушылардың шығармашылық қызмет тәжірибесін алуы.

15. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушының бойында оқуға деген оң уәждемесін қалыптастыруға;

3) білім алушының тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) Бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

16. Бағдарлама білім алушының жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылықтарғын дамытуға, негізгі және пәндік құзыреттіліктеріне қол жеткізуге бағытталған.

17. Бағдарламаның әдістемелік негізі:

- 1) тұлғаны қалыптастырудың тұтастық тәсіл тұжырымдамасы;
- 2) оқытудағы жас, жеке-қызметтік, жеке-сараланған және мәселелі-зерттеу тәсілдері;
- 3) заманауи педагогиканың жалпы дидактикалық постулаттары, білім беру процесінің белгіленген мазмұны, формалары және тәсілдері;
- 4) оқытудың дамытушылық мәнмәтініндегі білім алушының шығармашылық және орындаушылық қабілеттерін дамыту мәселелерін әзірлеу;
- 5) көрнекті педгогтер мен музыка танушылардың теориялық ережелері мен әдістемелік нұсқаулары.

18. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізудің негізгі қағидаттары:

1) ғылыми-әдістемелік негіздеме және қолжетімділік қағидаты оқу-тәрбие процесін заманауи педагогикалық және психологиялық ғылымдардың жетістіктері, өнертану теориясы мен тарихы негізінде құруды талап етеді. Педагог дидактиканың ережелерін басшылыққа алады: қарапайымнан күрделіге, жеңілден қиынға, атақтыда белгісізге;

2) жүйелілік қағидаты оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда оқытудың барлық элементтерінің байланысының болуын болжайды;

3) көрнекілік қағидаты – актерлік ойынның мәнін түсінуді қамтамасыз ететін түрлі құралдар мен тәсілдерді қолдану;

4) педагогтің басшылық рөлі кезіндегі түсінушілік және белсенділік қағидаты ритмика сабағына деген саналы көзқарасты тәрбиелеуді, сабақта білім алушылардың алдына қойған нақты міндеттерді түсінуді қарастырады.

19. «Сурет салу», «Сәндік-қолданбалы өнер», «Илеу» пәндеріне топтық оқытудың ерекшелігі оқыту әдістерін, құралдарын, формаларын және репертуар кешенін таңдаудың түрлілігін болжайды.

20. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

- 1) ауызша әдіс (түсіндіру, қарастыру, талдау);
- 2) көрнекілік (шығармашылық жұмыстарды, бейне материалдарды қарау, білім алушылардың жалпы даму деңгейін аттыру үшін көрмелерге, мұражайларға бару);
- 3) практикалық (мұқият пысықтау үшін тұтас шығарманы ұсақ бөліктерге бөлу және кейіннен тұтасты ұйымдастыру);
- 4) талдау (салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту);
- 5) эмоциялық (ассоциацияларды, бейнелерді іріктеу, көркемдік әсерлерді құру).

21. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне, физикалық қабілеттері, көркемдік қабілеттерінің даму деңгейіне байланысты болады.

22. Педагог заманауи өнер мектебінде Бағдарламаны іске асыруда интерактивті білім беру технологияларын, сабақтардың классикалық және дәстүрлі емес түрлерін қолданады.

23. Педагогтің білім алушылармен жүргізетін топтық сабақтары сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы болып табылады.

24. Сабақ жоспары бір уақытта жүргізілетін теориялық және практикалық сабақтардан құралады.

25. Жұмыстың сабақтан тыс түрлері:

- 1) тақырыптық көрмелерге бару;
- 2) өнер туралы фильмдерді қарау;
- 3) мұражайларға, суретшілердің шеберханаларына бару;
- 4) байқауларға, балалардың жұмыстарының көрмесіне қатысу.

26. Осы Бағдарлама негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың осы сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді.

27. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

- 1) титул парағы;
- 2) түсінік хат;
- 3) оқу қызметін жоспарлау;
- 4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

28. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

- 1) білім беру ұйымының аталуы;
- 2) оқу пәнінің аталуы;
- 3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;
- 4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);
- 5) педагог туралы қысқа мағлұмат;
- 6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

29. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) осы Бағдарлама негіздеме ретінде;
- 2) анықталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі өзекті педагогикалық мақсат және міндеттер;
- 3) аталған сыныптағы оқыту ерекшеліктері (дамыту, түзету-дамыту, дарынды балалармен жұмыс және сол сияқты);
- 4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;
- 5) өзгерістердің себептері мен мақсаттылығын нұсқай отырып, бөлек тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және (немесе) уақытын өзгерту туралы ақпарат.

30. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушы қызметінің сипатын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

31. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;
- 3) оқу-көрнекілік құралдардың тізбесі.

32. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

33. Оқу-шығармашылық мақсат пен міндеттерді құру «Сурет салу», «Сәндік-қолданбалы өнер», «Илеу» пәндері бойынша баланың білімді қайталауы және жаңа материалдарды бекітуін қарастырады. Тақырыптық жоспар пәнаралық байланыс қағидатын сақтай отырып құрылады. Баланың форманы, кеңістікті қабылдауын, сызықты, түстік таңбаны меңгеруін қалыптастыруға бағытталған сурет салу тақырыбы илеу және сәндік жұмыс сабақтарында өзінің қисындылық көрінісін және дәлелін табады.

34. «Сурет салу», «Илеу», «Сәндік-қолданбалы өнер» пәндерінің пәнаралық байланысы білім алушыларды түрлі көркемдік түсініктерді тұтас түсінуге итермелейді.

35. Бағдарламаның мақсаты: сурет салу дағдыларын және заманауи техникаларын меңгеру, шығармашылық әлеуеттерін ашу, бала тұлғасын рухани-эстетикалық дамыту.

36. Бағдарламаның міндеттері:

Оқыту:

1) қарындаштармен, бояулармен, қылқаламдармен жұмыс істеу дағдыларын меңгеру;

2) түстік гаммамен танысу;

3) терминдерді меңгеру;

4) графикалық материалдарды қолдану дағдыларын меңгеру;

5) сурет салу техникасының алғашқы дағдыларын меңгеру;

6) дайындық материалдарымен: нобайлармен, суреттемелермен, эскиздермен жұмыстың алғашқы дағдыларын алу;

7) қоршаған әлемді графикалық құралдармен шынайы, сауатты бейнелеуге оқыту.

Дамыту:

1) көркемдік қабілеттерін дамыту (бейнелі ойлау, шығармашылықпен елестету, көру арқылы есте сақтау);

2) шығармашылық көркемдік қызығушылықты дамыту;

3) жеке қабылдау, қоршаған ортаны талдау және шынайы суреттің ғылыми негіздері негізінде бейнелеудің алғашқы тәжірибесін алу;

4) қоршаған ортаның гармониясы туралы түсінікті қалыптастыру.

Тәрбиелік:

1) қоршаған әлемге шығармашылық, жасампаздық көзқарасты тәрбиелеу;

2) көркемдік талғамды және гармония сезімін тәрбиелеу;

3) өнерге, өз еңбегіне ұқыпты көзқарасты тәрбиелеу.

37. Білім алушы сурет салу сабақтарында бейнелеу сауатының теориялық және практикалық негіздерін меңгереді, әр түрлі көркемдік материалдарды игеруді үйренеді (акварель, гуашь, фломастерлер, түсті және графикалық

қарындаштар және басқалары), парақ кеңістігін ұйымдастыруды, заттардың формаларын, құрылымын, түсі мен көлемін жеткізуді үйренеді.

Білім алушы натураға қарап сурет салу процесінде белгілі ретпен, тұтас, бейнелі қабылдауға сүйеніп жұмыс істейді, натураны суретпен салыстырады.

38. Суретпен жұмыс істеудің негізгі қағидаттары болып оның жалпыдан жекеге, жекеден жалпыға, қарапайымнан күрделіге қарай ретпен орындалуы болып табылады.

Балалардың жас ерекшеліктерін және көркемдік қабілеттерінің даму қисынын ескеріп, педагог оқытуды заттарды графикалық жеткізудің толықтылық және нақтылық деңгейінің өсу қағидаты бойынша құрады.

39. Оқыту процесі натураны зерттеу негізінде жүргізіледі. Сауатты суреттің негіздері:

- 1) бейнені парақта үйлесімді құрастыру;
- 2) пропорциялық және перспективалық құрылымның нақтылығы;
- 3) сәуле мен көлеңкенің үйлесімді қатынасын штрихтық техникамен кәсіби жеткізу.

3-тарау. Оқыту мазмұны және Бағдарламаны меңгерудегі күтілетін нәтижелер

40. «Сурет салу» пәнінің Бағдарлама талаптары:

1) білім алушы сурет туралы алғашқы мәліметтермен танысады, натураны эмоциямен қабылдауды, оны беттің жазықтығында бейнелеуді, беттің композициялық тұтастығы міндеттерін шешуді және қойылымның сипатына байланысты форматты таңдауды үйренеді;

2) білім алушы перспектива заңдылықтарын, сәуле мен көлеңкенің үйлесімділігін, қысқа мерзімді жұмыстарды (адамның, жануарлардың, жеке заттардың, есінде сақталған суреттердің нобайларын), жұмыстарды жұмсақ графикалық материалдармен орындауды үйренеді;

3) білім алушы графикалық материалдардың мәнерлік құралдарын меңгереді, заттардың формаларын, сипатын жеткізу дағдыларын алады, көрнекі перспектива түсінігімен танысады, қарапайым геометриялық денелердің перспективті құру қағидаттарын меңгереді және әр түрлі формалы заттардағы сәуле мен көлеңкенің үйлесімділігін бөлу зерттеледі;

4) білім алушы портретті, натюрмортты, өрнекті, пейзажды салудың алғашқы дағдыларын меңгереді.

41. «Сурет салу» оқу пәнінің мазмұны.

1-тақырып. Кіріспе сабақ. Сурет - шынайы бейненің негізі. Бейнелеу тілінің шарттылығы, суретке арналған материалдар, графикалық бейнелеу тәсілдері. Графикалық материалдармен, олардың қасиеттерімен және қолдану тәсілдерімен танысу. Жаттығуларды орындау. Суретке арналған құралдар мен

материалдар. Қара қарындаштар: қатты, жұмсақ. Түрлі-түсті қарындаштар. Түрлі-түсті қарындаштармен 5 минуттық ойындық үзілістер.

2-тақырып. Сызықтар. Сызықтардың негізгі түрлері және бағыттары. Тік, доғал тәріздес, толқын тәріздес, сынық сызықтар. Сызықтардың бағыттары туралы түсінік. Моториканы дамыту.

3-тақырып. Геометриялық формалар. Негізгі геометриялық формалар мен денелер заттардың формаларының негізі. Заттардың формалары туралы түсінікті, жолақтар арасындағы айырмашылықты, көлемді формалар және көлем сезімін дамыту.

4-тақырып. Бояулар әлемі. Табиғи формалар мен тұрмыстық заттардың бояқтары арқылы «Түс» түсінігін беру. Жылы және суық түстермен танысу.

5-тақырып. Құрастыру. Натюрморт жанры. Натюрмортты салу негізінде композициялық орналастырудың қарапайым түсініктері: беттің ортасы, жоғары-төмен, сол жағы-оң жағы, жақын-алыс. Қарапайым пропорциялық қатынастар: биік-аласа, кең-тар, ұзын-қысқа. Көлемдік қатынастар: үлкен-кіші.

6-тақырып. Өсімдіктер және суретші. Өсімдік тектес өрнек. Өсімдіктерді салу. Өсімдік тектес өрнектердің элементі ретінде өсімдіктермен, гүлдермен, жапырақтармен танысу.

7-тақырып. Тақырыптық сурет. «Граттаж» техникасы. Қара фонның жаңа жылдық мерекелік көңіл-күйге сәйкес көңілді-ашық түстік шешімдермен кереғарлығының мәнерлігі. Композициямен жұмыс.

8-тақырып. Түрлі материалдармен жұмыстың техникалық тәсілдері. Аралас техникадағы «Аяз әйнекке әшекейлерін салады» композициясы. Акварельдің балауыз борларымен үйлесімі. Қиялды және бейнелі ойлауды дамыту. Акварельмен және балауыз борлармен жұмыстың техникалық тәсілдері туралы білімді кеңейту. Елестету бойынша композицияның сызықтық суретін құру. Жұмыстың жаңа тәсілдерін меңгеру – балауыз борларымен немесе майлы пастельмен, баяу сызықтармен, штрихтармен, нүктелермен сурет салу. Түстен түске ағатындай акварельді түсіру дағдыларын бекіту.

9-тақырып. Ритм. Дайындамалар бойынша қарапайым ритмді құруға арналған жаттығулар. «Жыл құстары» тақырыбына құрылған ритмикалық композиция.

10-тақырып. Өрнек. Геометриялық дайындамалар бойынша жолақтағы, квадраттағы, ромбтағы өрнек. Шеңбердегі өрнек «Тағамды сәндейміз», жолақтағы өрнек «Құмыраны сәндейміз».

11-тақырып. Портрет. Портрет жанры және портретші-суретші. Портреттегі мінез, сезім, көңіл-күй: мейірімді-қатыгез, мұң-қуаныш. Портрет жанрында «Менің мейірімді атам», «Қатыгез сиқыршы», «Таңғалу», «Қуаныш», «Мұң» тақырыптарындағы композиция. Портрет жанры, жеке ерекшеліктері және адамдардың бет-әлпеттерінің типтері туралы түсінік.

Ауызды, қастарды, көзді салу кезінде мимикалық өзгерістер арқылы көңіл-күйді, эмоцияны жеткізу тәсілдерімен жұмыс. Портретте адамдардың жас ерекшеліктерін жеткізумен танысу.

12-тақырып. Натюрморт. Натюрморт жанрындағы аралас техникадағы «Анаға арналған мерекелік гүлшоғы» тақырыбындағы композиция: дымқыл бойынша, монотипия, шашу, үрлеу және басқалары. Натюрморт жанры туралы түсінікті бекіту. Бейнені алу тәсілдері, техникалық тәсілдердің көп түрлілігі және олардың мәнерлеу ерекшеліктері туралы білімді кеңейту.

Дымқылданған қағазға акварельді жағу дағдыларын бекіту, мәнерлі формаларды табу, жағу, «монотипия», «үрлеу» тағы сал сияқты техниканың көмегімен бейнені (жапырақтарын, қауыздарын) орындау.

13-тақырып. Тақырыптық сурет салу. Наурызды тойлау дәстүрлерімен, ұлттық тұрмыстың атрибуттарымен танысу. Оқулықтарға, үлгілерге, өрнектердің шаблондарына сүйене отырып адамдардың, жануарлардың, ұлттық бұйымдардың және өрнектердің фигураларын енгізіп, көпфигуралы композицияны құру. Қиялды және елестетуді дамыту. Ұжымда жұмыс істеу білігі.

14-тақырып. Сұлба. Сұлба, қара бейненің жарық фондағы кереғарлығының мәнерлік ерекшеліктері туралы түсінік. Сұлбалық композиция құру дағдыларын меңгеру. Ақшыл фонда (бұл кезде сұлбаның өзі салынады) күңгірт материалдармен жұмыс істеу тәсілдерін қолдану немесе керісінше күңгірт фонда ашық материалдармен орындау (бұл кезде сұлбаның артындағы фон салынады). Қылқаламмен ғана емес, сондай-ақ поролонды тығынмен жұмыс істеу дағдыларын меңгеру. «Түнгі ағаштар», «Түнгі қала» композициясы.

15-тақырып. Бедерлі сурет салу. Композицияның сызықтық суреті және суретке желімді бедерді жабыстыру. Бедердің көркем суреті. «Бедер» түсінігін бекіту. Фактура және әр түрлі материалдар сезімін дамыту. Аралас техникада «Әтеш», «Тауыс» композициясы: ПВА (поливинилацетат) желімі, гуашь, акрил бояулары.

16-тақырып. Пейзаж. Табиғат және суретші. Пейзаж жанры. Суретші – пейзажшы. Ландшафт және оның ерекшеліктері. Жыл мезгілдері, ауа-райы, уақыт және олардың пейзаждық композицияда көрініс табуы. Пейзаж жанрымен, табиғат ерекшеліктерімен және бейнелеу өнерінде оларды жеткізу тәсілдерімен танысу. Табиғат жағдайын жеткізудегі түс. Түрлі ағаштардың бейнесін бейнелеуге арналған жаттығулар.

Бала жасына қолжетімді болуын ескеріп, ағаштардың құрылымын және олардың діңгектері мен бұтақтарын, түрлі ағаштарды бейнелеу тәсілдерін меңгеру. Кеңістікті жеткізуге қойылатын қарапайым талаптарды сақтай отырып, екі планды композицияны құру: жақын-алыс, алыстаған сайын кішкентай болу.

«Тауға бару», «Менің әжем тұратын ауыл», «Саяжайда» тақырыптарына құрылған композиция.

17-тақырып. Архитектура және суретші. Архитектор мамандығы. Өнердегі архитектуралық пейзаж. Архитектуралық құрылыстардың әр түрлілігі. Архитектуралық ғимараттардың түрлерімен танысу: мұнаралар,

үйлер, сарайлар. Жинақталған дағдыларын қорытынды жұмыс барысында көрсету. Құрылыстың жеке бөліктерін салуға арналған жаттығулар (терезе, төбесі, күмбесі, қабырғалары және сол сияқты). Дайындамалар бойынша құрылыстарды салуға арналған жаттығулар «Сиқыршының сарайы» шаблону. «Мен үлкен қалада өмір сүремін», «Менің қаламның бояулары», «Ескі қала» және басқа да тақырыптарға арналған архитектуралық композициялар.

42. «Сурет салу» пәнін игеруден күтілетін нәтижелер.

Дайындық сыныбында оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) сурет туарлы алғашқы мәліметтерді біледі;
- 2) қарындашпен, бояулармен, қылқаламмен сурет салуды біледі;
- 3) түстік гамманы біледі;
- 4) Бағдарлама шеңберіндегі терминдерді біледі;
- 5) бет жазықтығында натураны бейнелеуді біледі;
- 6) беттің композициялық тұтастық міндетін шеше алады;
- 7) қойылымның сипатына қарай форматты таңдай алады;
- 8) перспектива, сәуле мен көлеңкенің үйлесімділігінің заңдылықтарын біледі;
- 9) сурет салу техникасының алғашқы дағдыларын біледі;
- 10) дайындық материалдарымен: нобайлармен, суреттемелермен, эскиздармен жұмыстың алғашқы дағдыларына ие болады;
- 11) қоршаған шынайылықты графикалық құралдармен сауатты түрде жеткізе алады;
- 12) портретті, натюрмортты, пейзажды, өрнекті сала алады.

43. «Илеу» білім беру Бағдарламасының мақсаты: бала тұлғасының өзін өзі танытуына жағдай жасау, көркемдік шығармашылық саласындағы алғашқы білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыру.

44. Бағдарламаның міндеттері:

Оқыту:

- 1) мүсіннің әр түрлі түрлері және жанрларымен танысу;
- 2) жұмыстың алғашқы дағдыларын меңгеру;
- 3) алақанмен және саусақтармен басқарудың техникалық тәсілдерін меңгеру;
- 4) шығармашылық даралықты көрсететін ерекше туындыларды жасау;
- 5) созылмалы заттармен жұмыстың негізгі техникаларын және қағидаттарын меңгеру.

Дамыту:

- 1) қисынды ойлауын, есте сақтау жадын, зейінін дамыту;
- 2) ұсақ моториканы және қолдың саусақтарының қимылын үйлестіруді дамыту;
- 3) көлемді форманы қабылдауды, кеңістіктік ойлауды, елестетуді, есте сақтау жадын дамыту;
- 4) форманың пропорциялардағы және пластикасындағы гармония сезімін

дамыту;

5) байқампаздықты және көру арқылы есте сақтау жадын, мүсіндеу материалдарын және олардың мүмкіндіктерін түсінуді дамыту.

Тәрбиелік:

1) мүсіндеу жұмыстарының барлық түрін жеке орындауға дайындықтарын тәрбиелеу;

2) қоршаған өмірдегі заттар мен көріністерді шығармашылықпен қабылдауды дамыту;

3) табиғаттағы және қоршаған ортадағы әсемдікті көру қабілетін қалыптастыру және оларды мүсіндеу жұмыстарында көрсете білу;

4) жұмысты орындау барысында жауапкершілікті тәрбиелеу.

45. Илеудің негізгі техникалық тәсілдері:

1) алақанды айналдыра отырып шар тәріздес форманы домалақтау;

2) алақанның бойымен цилиндр тәріздес («шұжық» тәріздес) форманы жаймалау;

3) шар тәріздес және цилиндр тәріздес дайындап қойған заттарды жалпақтау;

4) бөлшектерді екі немесе үш саусақпен шымшылау;

5) заттың бетін тегістеу.

Илеудің негізгі қағидаттары:

1) болашақ фигуралардың дайындама бөліктерін қысу арқылы қосу;

2) материалдың тұтас бөлігінен фигураны тартып шығару.

46. «Илеу» пәнінің Бағдарлама талаптары:

1) білім алушы созылмалы материалдардың қасиеттерімен танысады, стектермен жұмыс істеуді үйренеді, натурамен жұмыс істеудің алғашқы дағдыларына ие болады;

2) білім алушы табиғатты бақылау негізінде композиция құру дағдыларын меңгереді, мүсіндеу өнерінің озық үлгілерімен танысады, созылмалы заттармен жұмыс істеу дағдылары мен білігін дамытады.

47. «Илеу» оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Кіріспе сабақ. Көлемдегі илеу. Жазықтықта илеу. Илеудің негізгі тәсілдері. Илеуге арналған материалдармен және құралдармен танысу. Түрлі-түсті ермексаз, қататын ермексаз, қыш ермексазы, полимерлі ермексаз, кесуге арналған ағаш құралдар, клеенкалар. Моториканы дамытатын қарапайым басқару дағдыларын меңгеру: ермексаздан негізгі дайындамаларды орындау үшін: домалақтарды, «тоқаштарды», жолақтарды және басқаларын илеу, жаю, созу, шымшылау. Ермексазды алақанмен айналдыру және алақан бойымен жүргізу, бас бармақпен және сұқ саусақ арасымен қысу.

2-тақырып. Түрлі-түсті ермексаздан көлемді илеу. Геометриялық фигуралар мен денелер – заттардың формаларының негізі. Көлемді илеудегі композиция. Көлемді заттарды илеудің негізгі дағдылары. Көлемді форма туралы алғашқы түсінікті қалыптастыру. Қарапайым геометриялық формалар

туралы түсінікті, қолжетімді ассоциативті байланыстар арқылы оларды заттардан тану білігін бекіту: алма – шар, саңырауқұлақтың басы – шардың жартысы, саңырауқұлақтың сабы – цилиндр, қырықбуын құрт – «шұжық» немесе шарлардың тізбегі, ұлудың үйшігі – спиральға бұралған «шұжық». Формамен жұмыс. Подставкада фигуралардың кеңістіктік құрылымы. Илеудің негізгі техникалық дағдыларын дамыту. «Көкөністер мен жемістер», «Саңырауқұлақ салынған себет» композициясы. «Сүйкімді ұлулар», «Көңілді құрттар».

3-тақырып. Тұзды қамырдан көлемді илеу. Көлемді илеудегі тақырыптық композиция. Жануарлардың және ертегі кейіпкерлерінің формаларының ерекшелігі. Көлемді илеудің қажетті әдістерін меңгеру: қамырдың тұтас кесегінен форманы «тартып» шығару, дайындамалардың жеке бөліктерін бір формаға біріктіру.

Тұтас кесекті илеу кезінде «шымшып» жұмыс істеу дағдысын қалыптастыру. Форманы талдау және фигураның бөліктерін қосу: басы – шар, денесі – конус, аяқтары – цилиндр, мұрны – кішкене домалақ, бас киімі – шеңбер-«тоқаш», аяқ киімдері – жұмыртқаның немесе шардың екі бөлігі және басқалары.

Кесуге арналған ағаш құралдарымен жұмыс істеу дағдыларын дамыту; шарды екіге бөлу, табандарды жасау үшін «шұжықты» теңдей төрт бөлікке бөлу, ойықтар мен тырнауларды орындау. Гуашьпен біраз көркем сурет салу (дақтар). Келесі көркем сурет салумен жалғастырылатын подставкадағы сюжетті композицияны көлемді илеу.

4-тақырып. Көлемде илеу. Илеудің әртүрлі техникалық тәсілдерін меңгеруді жалғастыру: үшбұрышты дайындаманы қоңырау конусы тәрізді бұрау немесе конус тәріздес дайындамаларды ойып алуды орындау және басқалары. Шыршаның, Аяз Атаның, Ақшақардың, Аққаланың, олардың атрибуттарының, киімдерінің түстерінің сипаттық ерекшеліктерін талдау және жеткізу арқылы бақылауды дамыту. Есте сақтау жады және елестетуі бойынша жұмыс істеу білігін дамыту. Жұмыстағы жаңа жылдық мерекелік көңіл-күй. Сәндік илеу. Көлемді илеу және жаңа жыл кейіпкерлерімен сюжеттік композиция.

Жаңа жылдық әшекейлерді жасау: «I-clay» қататын ермексаздан немесе саз балшықтан шарды, қаңырауларды немесе жаңа жылдық кейіпкерді жасау. «Пластилинография» техникасындағы жалпақ ойыншық.

5-тақырып. Көлемді илеу. Геометриялық денелер – заттардың формаларының негізі. Шар тәріздес, цилиндр және конус тәрізді дайындамаларды қолдану. Ұсақ моториканы дамыту үшін шар тәріздес, цилиндр және конус тәріздес дайындамаларды илеу дағдыларын және фигураларды илеу дағдыларын қалыптастыруды жалғастыру. Гномдардың бейнелері. Гномдардың формалары, көлемдері, түстері, көңіл-күйлері. Ермексаз, түйме, моншақтар сияқты ұсақ элементтермен фигураларды сәндеу.

Түрлі-түсті ермексаздардан подставкадағы көлемді «Гном бауырлар» композициясы.

6-тақырып. Көлемдегі илеу. «Көлемді форма» түсінігін қалыптастыру. Қарапайым геометриялық формалар туралы түсінікті бекіту. Кеңістікті қабылдауды және фигураларды кеңістікте орналастыруды дамыту. Өртүрлі фактура шығару үшін әр түрлі құралдарды қолдану. «Құстардың отбасы», «Қойлар» композициясы.

Фактураны орындауда «таңба» қою ретінде стектарды, фломастерлердің қақпақтарын қолдану.

7-тақырып. Сәндік илеу. Илеудің техникалық тәсілдерін шарларды, доғаларды, квадраттарды, үшбұрыштарды, ромбтарды, сондай-ақ гүлдерді, жапырақтарды және басқа элементтерді қолдану. Қажетті реңктерді шығару үшін ермексаздарды араластыру. Қажетті материалдарды: бауды, лесканы, скрепкаларды, сырғытпаларды, жүзіктерді, алқаларды, әшекейлерді жабыстыруға арналған магниттерді қолдану. «Кішкентайларға арналған чеканка» техникасын меңгеру және қолдану. Геометриялық формалар мен өсімдік элементтері негізінде пластиктен жасалған әшекей заттар мен кәдесыйлар. Кішкентайларға арналған чеканка» техникасын қолданып кулон, брошкалар, значоктар, медальдар, мангиттер, брелоктар, моншақтар әзірлеу.

8-тақырып. Аралас техникадағы сәндік илеу. Түрлі-түсті ермексаздарды табиғи материалдармен (горох, фасоль, қарақұмық және басқалары) үйлестірілген бедерлі және көлемді илеу. Бедерлі және көлемді форманы илеу. Түрлі түсті ермексазды табиғи материалдармен үйлестіріп «Сегізаяқтар», «Тасбақалар» бедерлі композициялары. Түрлі түсті ермексазды табиғи материалдармен үйлестіріп «Қарындаштарға арналған стақан», «Қызықты құмыра» көлемді илеу.

9-тақырып. Бедерлі илеу. Композицияның қайталануы және элементтерінің (үйлер, вагондар) алмасуы бойынша формасы, көлемі, пропорциясы және түсін ескеріп, орналасу дағдыларын дамыту. «Жақын» және «алыс» орналасқан элементтерді бедерде жеткізу арқылы кеңістік сезімін дамыту. Түстік шешімде тепе-теңділік сезімін дамыту. Түстің алуан түрлі реңктерін алу мақсатында материалдарды араластыру. Фактураларды орындау тәсілдерін қолдану. Пластика, тұзды камырдан бедерде орындалған «Күлкілі қалашық», «Паровоз», «Ауыл» композициясы.

48. «Илеу» Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

Дайындық сыныбында оқу жылының соңында бес-алты жастағы білім алушылар келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) мүсіннің әр түрлі түрлерін және жанрларын біледі;
- 2) созылмалы заттардың қасиеттерін біледі;
- 3) ермексазбен, сазбен және кесуге арналған ағаш құралдармен (стеки) жұмыс істеу дағдыларына ие болады;
- 4) алақанмен және саусақтармен жұмыс істеу дағдыларына ие болады;
- 5) натураға қарап жұмыс істеу дағдыларына ие болады;

б) табиғатты бақылау негізінде композицияны құру дағдыларына ие болады;

7) созылмалы заттармен жұмыстың негізгі техникаларын және қағидаттарын меңгеру;

8) шығармашылық даралықты көрсететін ерекше туындыларды жасау.

49. «Сәндік-қолданбалы өнер» Бағдарламасының мақсаты: сәндік-қолданбалы өнердің бейнелі тілін меңгеру үшін жағдай жасау, білім алушының шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Бағдарламаның міндеттері:

Оқыту:

1) композиция, форма құру, тұстану, сәндік-қолданбалы өнер саласындағы білім негіздерін меңгеру;

2) әр түрлі көркемдік материалдармен және бейнелеу қызметінің техникаларымен танысу;

3) бейнелі, кеңістіктік ойлау және эскиз, сурет, көлемді формалар арқылы өз ойын жеткізу білігін қалыптастыру;

4) композициялық орталықты ерекшелеп композицияны сауатты құру білігін алу;

5) сәндік заттың бейнесін құруда көркемдік мәнерліктің құралы ретінде сызық, ритм, сұлба, пропорция, форма, композицияны қолдану дағдыларын меңгеру;

б) сәндік-қолданбалы өнер бұйымдарын жасау.

Дамыту:

1) зейінді, есте сақтау жадын, қиялды, елестетуді дамыту;

2) түстік түсініктерін дамыту;

3) көркемдік талғамды, әсемдікті көру және түсіну қабілетін дамыту;

4) моториканы, созылмалылықты, қолдардың икемділігін және көз өлшемінің нақтылығын жақсарты;

5) әр түрлі техникаларда түрлі материалдармен жұмыс дағдыларын дамыту;

б) өз қызметін жоспарлау, өзінің жұмыс орнын реттеп ұстау біліктері мен дағдыларын қалыптастыру;

7) топта бірге қызмет етуді, қызметтестікті, араласуды қамтамасыз ететін коммуникативтік білік пен дағдыларды дамыту.

Тәрбиелік:

1) төзімділікті, жігерді, шыдамдылықты, еңбек сүйгіштікті, ұқыптылықты тәрбиелеу;

2) тұлғаның шығармашылық әлеуетін дамыту;

3) шығармашылық қызмет тәжірибесін алу.

50. Сәндік-қолданбалы өнер бойынша қызметтің негізгі түрлері:

1) қағазпластика (апликациялық, бедерлі және көлемді);

2) флористика (бедерде және көлемде табиғи материалдармен жұмыс);

3) көркемсуретпен сәндік пластика (тұзды қамырдан бедерде және

көлемде);

4) матада көркемсурет жасау.

51. «Сәндік-қолданбалы өнер» пәнінің Бағдарлама талаптары:

1) білім алушы композиция, форма құру, тұстану, сәндік-қолданбалы өнер саласындағы білім негіздерімен, оның ерекшеліктерімен және өзгешеліктерімен, әртүрлі көркемдік материалдармен және бейнелеу қызметінің техникасымен танысады, бейнелі, кеңістіктік ойлау қалыптасады;

4) білім алушы композициялық орталығын ерекшелей отырып, сауатты түрде құру білігін үйренеді, сәндік-қолданбалы өнердің әр түрлі түрлерінің сызықтарын, бейнелерін қолдану білігін меңгереді;

2) білім алушы қағазпластиканы, флористиканы, көркем жазуы бар сәндік пластиканы, витражды меңгереді.

52. «Сәндік-қолданбалы өнер» оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Сәндік-қолданбалы өнер курсының міндеттері. Материалдармен, жұмыс құралдарымен, олардың қасиеттерімен және жұмыс тәсілдерімен танысу. Білім алушының жұмыс орнын ұйымдастырумен танысу.

2-тақырып. Қағазпластика. Аппликация техникасымен танысу. Түрлі-түсті қағаз бен картонның сәндік қасиеттері. Аппликация – қағазбен жұмыс істеудің негізгі техникаларының бірі. Аппликацияның жартылай көлемді элементтері. Аппликациядағы өрнек. Қарапайым композицияның сызықтық суретін алдын ала дайындау. Қағазды горомошка тәрізді бүгу және бүктеу дағдысын дамыту және қағаздардан болашақ аппликация үшін қажетті формалары бойынша дайындамаларды орындау. Сызықтық сурет бойымен аппликация элементтерін желімдеу кезінде ұқыпты жұмыс дағдыларын дамыту.

Педагог орындаған, квадрат, үшбұрыш, дөңгелек және басқа формаларындағы дайындамалардан орындалған композиция. «Гүлдер», «Жолақтағы өрнек» композициясы. Горомошкаға бүктелген түрлі-түсті қағаздар мен қағаздардың тең бөліктерімен бедерлі аппликация техникасындағы «Бақшадағы ағаш» композициясы. Елестетуін және жадын дамыту. Моториканы дамыту.

3-тақырып. Қағазпластика және коллаж. Түрлі-түсті картон мен қағаздан көлемдік құрастыру. Қарапайым формадағы жаңажылдық әшекейлерді құру арқылы құрастырудың практикалық дағдыларын қалыптастыру. Желіммен жұмыс істеудегі ұқыптылықты дамыту. «Пейп-арт» техникалық тәсілін меңгеру және қолдану. Аппликацияда әртүрлі материалдарды қолдану. Жаңа жылдық сәндеу жұмысына арналған әртүрлі материалдар. Қағаздан және геометриялық формалардың картон дайындамаларынан жаңа жылдық әшекейлер жасау: шырша, жұлдызша, гирлянда және басқа. «Пейп-арт» техникасын қолдану арқылы коллаж техникасындағы Жаңа жылдық панно.

4-тақырып. Қағазпластика. Аппликация және қарапайым құрастыру. Геометрикалық фигуралар туралы білімді бекіту: квадрат, тікбұрыш, үшбұрыш. Моториканы, композицияның жеке элементтерін желімдеу кезінде желіммен

ұқыпты жұмыс істеу дағдыларын дамут. қарапайым көлемді форманы алу үшін бүгілетін сызығы бойынша қағазды бүтеу. Картонды екіге бүктеу әдісімен жауарлар мен құстардың фигураларын жасау.

5-тақырып. Қағазпластика. Бедерлі аппликация. Елестетуі және жады бойынша композиция құру дағдыларын бекіту. Аппликацияның бедерлі бөлшектерін орындау үшін қағазды бүктеу тәсілдерін бекіту. Артқы пландағы бөліктерді тегіс, ал алдыңғы пландағы бөлшектерді бедерлі орындау арқылы кеңістікті қабылдауды дамыту. Түрлі-түсті қағаздардан аппликацияда бедерді құрудың қарапайым әдістері. «пейп-арт» техникасын қолданып, түрлі-түсті қағаздан бедерлі аппликасы техникасында «Мерекелік дастархан», «Сүйікті гүлдер» композициясын орындау.

6-тақырып. Өрнек. Өрнек - қайталанатын әшекей. Өрнектің түрлері (өсімдік, геометриялық, зооморфизм). Өрнектегі ритм. Өрнектегі құрылым түрлері (жолақта, квадратта, шеңберде және сол сияқты). Аппликация техникасындағы өрнектік композиция (квадратта немесе шеңберде). Әр түрлі бейнелеу құралдарымен және материалдармен қарапайым өрнектік мотивтерді құру дағдысын қалыптастыру. Түрлі-түсті қағаздан қиып алынған геометриялық дайындамалардан өрнек жасаудағы ритм сезімін және түстік гармонияны дамыту. Қалыптау техникасындағы «Ғажайып кілем» өрнектік композиция.

7-тақырып. Тұрмыстық заттарды сәндеу. Тесьмамен, баулармен сәндеу тәсілдерін меңгеру. Баумен спираль, зигзаг тәрізді сәндеу элементтерін орындау кезінде моториканы дамыту. Бау, тесьма, түймелер арқылы кішкене пластик бөтелкелерді, қорапшаларды қарапайым сәндеу.

8-тақырып. Коллаж. Коллажды орындау техникасының түрлілігі. Коллажға арналған материалдар. Қарапайым композицияның сызықтық суретін алдын ала құру. Матаны қағазға жабыстыру кезінде ұқыпты жұмыс істеу дағдыларын дамыту. Бейнеленетін бейненің мінезін және көңіл-күйін жеткізу. Әртүрлі маталардан, тесьмадан, түймелерден аппликация техникасындағы «Ормандағы түнгі ай», «Қиял-ғажайып жануар», «Үлкен қаланың ритмі» композициясы.

9-тақырып. Сәндік понно-коллаж. «Коллаж» техникасы туралы түсінік. Фотоколлаждың тақырыбын таңдау. Фотофрагменттерді қию. Композиция құру. Қиылған элементтерді алға жылжыту арқылы құрастыруды таңдау.

Артқы планды алдыңғы планның элементтерімен қалқалау. Топта жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру. Үлкен композиция құру үшін түстері бойынша элементтерді таңдау. А 4 форматында ұжымдық жұмыс. Кэмпиттердің сыртқы түсті қабықтарынан «Ғажайып құс» аппликация-фотоколлаж жасау.

10-тақырып. Ұжымдық жұмыс – аралас техникадағы сәндік панно. Ағаштың дінгегі мен бұтақтарын гуашьпен, ағаштың басын жапырақтар мен гүлдерден – бедерлі аппликация жасау. Қағазды бірнеше қабатқа бүктеу арқылы бірдей элементтерді қию дағдысын бекіту, гүлдердің жапырақтары мен

қауыздарына бүгіліңкі форма беру. Аппликация техникасымен және гуашьпен көркем суреттеуде пайдаланып А1 форматында «Мамыр ағашы» композициясын құру.

11-тақырып. Батик. Түйнектеу техникасы. «Түйнекті батик» техникасында жұмыс істеу дағдыларын меңгеру. Өртүрлі формалар мен фактураларды құру. Матаны жіппен әр жерінен түйю. Берілген техникалық тәсілді меңгеруге арналған еркін тақырыптағы композиция.

12-тақырып. Флористика. Кептірілген өсімдіктер, ұрықтар, дәндер шығармашылық жұмысқа арналған материалдар ретінде. Табиғи материалдардың сәндік қасиеттері: олардың түсі, формасы мен фактурасы, олардың формалары мен бояуларының әртүртүрлілігі. Табиғи материалдармен жұмыс істеу дағдыларын меңгеру. Аппликацияның мүмкіндіктері туралы түсінікті кеңейту. Күзгі жапырақтардың түстерінің байлығын талқылау арқылы түсті эмоциямен қабылдауды дамыту. Ұрықтардың, дәндердің формалары мен көлемдерінің әртүрлілігі арқылы бедерде фактураның байлығын құру. Әр түрлі табиғи материалдармен жұмыста фактура сезімін дамыту.

Аппликация техникасында кептірілген күзгі жапырақтар мен гүлдерден «Гүл шоғы», «Өрнек» композициясын құру. Табиғи материалдардан бедер жасау. «Тасбақа», «Көбелек» композициясы.

13-тақырып. Витраж. Витраж өнері, оның архитектурадағы мәні. Мөлдір пленкада витраждық бояумен жұмыстың техникалық тәсілдерін меңгеру. Бояулардың техникалық мүмкіндіктері туралы түсінікті кеңейту. Мөлдір пластикада витраж техникасындағы композиция. «Тауыс», «Көңілді клоун», «Ғажайып балық» композициясы.

14-тақырып. Бедердегі жылы және суық түстер. Тапсырманың түстік гаммасы мен мазмұнының өзара байланысы. Байқампаздығы, есте сақтау жады және елестетуі бойынша жұмыс. Түстердің жаңа реңктерін алу үшін және түсті ермексаздың жылы және суық палитрасын кеңейту үшін ермексазды араластыру дағдысын меңгеру. Бедерлі илеу дағдысын дамыту. Жылы түстік гаммадағы бедер. «Жалын құс», «Күзгі ағаш» композициялары. Суық түстік гаммадағы бедер. «Бұлттар», «Мөлдір бұлақ», «Күлгін қоян» композициялары.

15-тақырып. Бедердегі портрет. Портрет жанры. Бедерлі портреттегі көңіл-күй. Бедерді илеу дағдыларын меңгеруді жалғастыру. Ермексазды араластыру. Портретті орындау реті. Портретте адамға тән жеке ерекшеліктерді жеткізу: бастың формасын, беттің бөліктерін, шаштарының, көздерінің түсі және сол сияқты. Портретте көңіл-күйді жеткізу. «Мең көңілдімін» бедері.

16-тақырып. Пластиктан немесе түсті тұзды камырдан жасалған бедер. Қататын түсті ермексаздың сәндік қасиеті. Бедердегі түс пен фактура. Геометриялық фигураларға ұқсастықтары арқылы қоңыздың, көбелектің, құстың, балықтың фигураларын формалау дағдыларын меңгеру, тұтас алғанда бедердің түстік шешімін талқылау. Ермексаздарды араластыру. Илеуде қолданылатын жаю, жинау, жалпайту, шымшу, басқаруды қайталау. «Штамптармен» әртүрлі заттардың ізтаңбалары арқылы бедерді фактурамен,

ұсақ өрнектермен сәндеу. Фактура орындалған бедер. «Көбелек және қоңыз», «Тотықұс», «Алтын балық» композициялары.

53. «Сәндік-қолданбалы өнер» Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

Дайындық сыныбында оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) композиция, форма құру, тұстану, сәндік-қолданбалы өнер саласындағы негізгі білімге ие болады;

2) әртүрлі көркемдік материалдарды және бейнелеу қызметінің техникаларын біледі;

3) эскиз, сурет, көлемді формалар арқылы өзінің ойын жеткізе алады;

4) композициялық орталықты ерекшелеп композицияны сауатты құра алады;

5) сәндік бұйымдардың көркемдік мәнерлік құралдары ретінде сызық, ритм, сұлба, түс, пропорция, форманы қолданады;

6) сәндік-қолданбалы өнердің бұйымдарын жасай алады.

54. Бағдарламаны игеруден күтілетін нәтижелер.

Дайындық сыныбында оқу жылының соңында бес-алты жастағы білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады.

Біледі:

1) негізгі түстерді, бояулардың түстік гаммаларын (жылы және суық түстер);

2) палитрада түстерді араластыру ережелерін;

3) композицияның негізгі заңдарын;

4) бейнелеу өнерінің негізгі жанрларын;

5) сәндік-қолданбалы өнердің түрлерін.

Істей алады:

1) әр түрлі материалдармен және әр түрлі техникада жұмыс істейді;

2) сәндік бұйымның бейнесін құруда көркемдік мәнерлік құралдары ретінде сызық, ритм, сұлба, түс, пропорция, форманы қолданады;

3) формаларды, заттарды сәндейді;

4) сәндік-қолданбалы өнер композициясы тұрғысынан жұмысты сауатты жүргізеді;

5) алған білімдерін практикада қолданады;

6) еңбек қауіпсіздігі ережелерін және санитарлық-гигиеналық нормаларды сақтайды;

7) қағаз пластикасының әр түрлі тәсілдерін қолданады;

8) түпкі ойына қарай көркемдік материалдарды дұрыс қолданады;

9) жеке және ұжымда жұмыс істейді;

10) жұмыс орнын ұйымдастыруды және ретті ұстайды;

11) илеудің түрлі тәсілдерін қолдануды (көлемде және жазықтықта);

12) түрлі-түсті ермексазды араластыру арқылы күрделі түстерді алуды (илеуде);

- 13) форматты және беттің орналасуын іріктейді;
- 14) жұмыстағы тәртіпті сақтайды (жалпыдан жекеге);
- 15) әр түрлі бейнелеу материалдарын және техникасын қолданады;
- 16) композициядағы негізгілерді ерекшелейді;
- 17) фигуралардың қозғалысын жеткізеді;
- 18) өрнектер құрады;
- 19) натураға сүйеніп, жұмыс істейді;
- 20) өз жұмысын сауатты бағалауды, оның ерекшеліктері мен кемшіліктерін табады.

Қалыптасқан дағдылар:

- 1) сурет салу, илеу және сәндік-қолданбалы өнер техникасы;
- 2) әр түрлі техникаларда әр түрлі материалдармен жұмыс істеу;
- 3) әр түрлі материалдар мен құралдарды пайдаланатын бейнелеу тәсілдері;
- 4) өз қызметін жоспарлау;
- 5) өзінің жұмыс орнын ұйымдастыру.

4-тарау. Оқыту нәтижелерін бағалау өлшемдері

55. Бес-алты жастағы білім алушыларға арналған дайындық сыныбында Бағдарламаны игеру нәтижелерін бағалау өлшемшарттары болмайды.

1) білім беру ұйымы шығармашылық жұмыстардың таныстырылымдарын, мектепшілік көрмелер мен білім алушылардың балалар жұмыстарының байқауларын өткізеді;

2) балаларды оқыту нәтижелерін қадағалау және бағалау жүйесі портфолио құру, балалардың көрмелерге және байқауларға қатысуы арқылы жүргізіледі;

3) білім алушының портфолиосы шығармашылық қызметтің өнімдерінің фото, бейнесуреттерін, өз шығармашылығының өнімдерін, өзін өзі талдау материалдарын, сызбаларды, иллюстрацияларды, эскиздерді, балалар шығармашылығы байқауларының фотосуреттерін қамтиды;

4) көрме қызметі сабақтың маңызды қорытынды кезеңі болып табылады: бір күндік көрме әр сабақтың соңында талдау мақсатында өткізіледі, тақырыптық көрмелер – тарауларды, тақырыптарды оқу нәтижесі бойынша; білім алушылардың шығармашылық жұмыстарының қорытынды көрмесі оқу жылының аяғында ұйымдастырылады.

52. Педагог оқу жылының соңында білім алушыға мінездеме береді, табыстары, мақсатқа ұмтылу, орындаушылық, ұқыптылық, адалдық, көркемдік елестерінің болуы сияқты жеке сипаттамалары ескеріледі.